

KREŠTĀN

POLITICKE A SPOLOČENSKE KATOLICKE NOVINY

VYCHADZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANACH.

Predplatná cena:

Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 „ — „
 Na štvrt roka — „ 60 „

Jednotlivé číslo 4 kr.

Majitelia a vydavatelia:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Rania modlitba.

Krajinský
 sústredný sklad kresťanských potravných spolkov.

Budapešť, IX., Ferencz-körút 16.

Kresťania! kupujte len u kresťanov!

Katolícka autonómia počína ich mrzeť.

Voľby na kongress (schôdzku) katolíckej autonómie skoro v celej vlasti našej už sú prevedené. Pánom liberálom žiadnym spôsobom nepáči sa výsledok týchto autonómických voľbí, pretože ľud náš, uposluchnúc dobrú radu svojich duchovných, vyvolil si takých svetských mužov za zástupcov svojich, o ktorých je presvedčený, že nebudú hľadať milosť a odplatu od liberálnej vlády, lež na zreteli budú mať jedine dobro a práva Cirkve, dľa zákona XX. z r. 1848. jej patriace. Nie milosť prosiť, nie dar žobrať od vlády, lež mužsky a smelo žiadať zákonné právo i katolíkom patriace, to bude úlohou tých svetských zástupcov, ktorých sme si na pripravujúci kongress autonómie vyvolili.

Lenže práve to nepáči sa liberálnym kruhom, že ohromná väčšina zástupcov, ba takmer všetci svetskí zástupcovia autonómickí sú mužovia neodvislí, smelí a za právo Cirkve a katolíkov bojovať hotoví. Liberáli naučení a zvyklí sú *všade mať väčšinu*. Nijako nezmesť sa im to do ich liberálnej hlavičky, že autonómický kongress nebude tancovať dľa liberálnej písťalky pánov ministrov, lež že smelo, bez všetkých ohľadov žiadať, a nie žobrať bude práva nám katolíkom zákonne patriace.

Najviac to mrzí poslušné stádo liberálov, že i v Pešťbudíne porážku utrpeli pri autonómickej voľbe, keď nie ich kandidáti, lež grófovia Ferd. Zichy a Mikuláš Eszterházy vyvolení sú za autonómických vyslancov. Liberálne noviny horké slzy prelievaly nad „šírením“ sa vraj ľudovej strany i v hlavnom meste Uhorska. Vzдор zvyklým kortešačkám a nahaňáčtvám so strany liberálov, predsa vodcovia ľudovej strany vyvolení sú za vyslancov autonómie.

Preto potom posmeškovaly dobre platené liberálne noviny, že vodcov ľudovej strany len nižšie triedy a nevzdelaní katolíci vraj volili; intelligencia t. j. vzdelaná čiastka katolíkov pešťianskych hlasovala vraj na liberálnych mužov, ktorí „s duchom času napredovať chcú“ a ktorí vraj „vysvobodit' chcú katolíkov“ nie zo svevole vlády, lež z moci a „zo svevole kňazov“.

Nuž, to je pravda, že chudobní, ale tým nábožnejší katolíci všade viac sa zaujímali za autonómické voľby, nežli tá takzvaná intelligencia, t. j. vzdelaní páni. Tak to bolo i v Pešťbudíne. Veď i liberálne noviny karhaly pešťianskych liberálov, že nič nedbali na autonómické voľby, pretože pri týchto voľbách

niet takých mastných kúskov, ako pri voľbách ablegatských.

A v skutku, tieto liberálne noviny v tomto jednom páde pravdu mluvíly, keď písaly, že liberálni páni len tam a len vtedy sa hrnú hlasovať, keď nejakú oročku môžu očakávať. Kde niet mastného zisku, tam ukázať sa nenie hodno. Tak smýšľajú liberáli.

Niet potom divu, že chudobný, ale staťochý ľud väčším počtom hlasoval, než inteligentní, vzdelaní, ale za ziskom vždy pachtiaci páni. Ale preto i mnoho naozaj vzdelaných mužov hlasovalo proti liberálom, a sice jak v Pešti, tak i po iných okresoch.

Teraz už zle nedobre na kongress autonómie. Liberálne dobre platené noviny už prorokujú, že z celej katolíckej autonómie nemôže a nesmie byť nič, lebo vraj ľudová strana zase búrila a nesváre nesvedomito zapríčinila pri voľbách autonómie.

No pravda že! Keby väčšina autonómických vyslancov patrila do poslušného tábora liberálov, vtedy by bolo všetko v poriadku. Ale keď vláda vypustiť by mala z rúk svojich fundácie, majetky katolíckej, keď nebolo by možno kanonické a biskupské dôchodky rozdávať *svojim zaslúžilým* mužom, to už nesmie vraj byť, to by bolo urazenie vraj kráľovského patronátu a urazenie štatnej moci a vážnosti.

Lenže naši zástupcovia nebudú prosiť a žobrať autonómiu od vlády, lež budú ju *nehrozene žiadať*, tým viac, pretože nie tak od vlády, ako od nášho milostivého kráľa čakáme my našu autonómiu. Vláda nikdy by nebola započala pohyb autonómie našej, keby ju sám kráľ nebol k tomu primal. Naši zástupcovia teda budú musieť práva naše žiadať od vlády a nie vysvobodit' nás vraj „zo svevole a z otroctva kňazov.“

Veď nie kňazia naši rozdávajú biskupstvá a kanonie, nie kňazia naši dávajú do lacnej árendy majetky katolíkov, nie kňazia rozkazujú professorom na katolíckych gymnasiach, nie kňazia rozdávajú pomoc zo školského a náboženského fondu (základiny), nie kňazia gazdujú s našimi krajinskými fundáciami katolíckymi.

Keď teda kňazia tieto veci nemajú v moci svojej, len opravdový hlupák môže klamať svet a strašiť so svevolu, a otroctvom kňazov. Jarmo *liberálneho otroctva*, to nás tlačí, to musíme shodit'.

x.

POLITICKÉ CHÝRY.

Položenie vládnej stránky. Bánffyemu a jeho liberálnim mamelukom sa tento raz podarilo z klepea šťastlivo vyviaznúť. A veruže by bol prišol o kožu, keby ho známy miláčik vlády, Francko *Kossuth* a jeho tovaryšia neboli z blata vytrhli a takto sa mu za to dobrodenie poďakovali, ktoré im Bánffy pri voľbách preukázal. 16. §. proti svobode tlači tak opravili, že porota bude súdiť i v záležitostiach správcov a úradníkov tých spolkov, čo sú na verejné účtovanie zaviazané a nad takými úradníkmi, ktorých účinkovanie pod verejnú známosť padá. Nuž opozícia dosiahla to, čo chcela, lebo práve pri týchto spolkoch a osobách udávajú sa tie pohoršlivé skutky, ktoré novinky na verejnosť donášaly a donášať musia, lebo zdravé spoločenské záujmy a spravodlivosť požadujú, aby sa o takýchto nehanebných a pohoršlivých ľuďoch nemlčalo, aby obecnosť vedelo, akí sú to vtáci. Návrh o cukrovej odmene a druhé návrhy teraz vláda už prevedie, potom sa predostrú pred vrchnu snemovňu a tam tiež doista prejdú, a tak okolo 15. augusta Bánffy snemové zasadnutie odročí do jasene, dokedy si krajinskí vyslanci odpočinúť môžu. Nuž takto sa skončila tá veľká patália, v ktorej mala opozícia tú najlepšiu príležitosť Bánffyho vládu premôcť a na večitý odpočinok zasiať. Opozícia vyhrala, svoj plán previedla, avšak ešte viacej by bola dosiahla, keby bola Bánffyho prepadnúť nechala, lebo od druhej vlády by bola doista viacej dosiahla. Nuž pán Francko *Kossuth* môže sa teraz ísť veselo kúpať, zpravil dobrý jarmok so svojim priateľom Bánffym.

Pokoj medzi Tureckom a Gréckom už je dokončený. Chudáci Gréci tí veru zle obišli; musia platiť hrôzu vojanských útrat a potom z Kréty sa musia tiež zreknúť. Na ubezpečenie peňažitých záležitostí pre Turkov ustália európske veľmoci jedno zastupiteľstvo, ktoré bude mať za úlohu peňažité záležitosti medzi Gréckom a Tureckom riadiť a na ne dozerať. Patričnú pokojnú smluvu Grécko a Turecko taktiež i európske veľmoci po tieto dni podpíšu. Z Tessalii turecké vojská len po konečnom uzavretí pokoja vyťahnu. — Tak sa hľa slabému a nerozvažitému vodí.

Rakúske nepokoje pre jazykové nariadenie trvajú ďalej. Minulú nedelu vydržovali v Tešíne veľiké ľudové shromaždenie Česi, Slováci a Poliaci za udržanie jazykového nariadenia. Rakúsky ministerpredseda Badení ráč by pred septembrom, kedy sa snemové zasadnutie zase započne, tieto nepokoje odstrániť; vyjednával už i s kresťanskými nemeckými stránkami, ale bez prajného výsledku. Ako píšú, hodlá ísť do Išlu na poradu k Jeho veličenstvu kráľovi, aby kráľ so svojim zakročením nespokojné stránky smieril. Ako sa dá v tejto veci predvídať, Badenimu sa nespokojné stránky do septembra smieriť nepodari.

44. valné shromaždenie nemeckých katolíkov. Cez dlhý rad desaťročia vydržujú katolíci Nemecka svoje katolícke valné shromaždenie s nezlomnou vytrvanilivosťou a s mučennickou smelosťou preukazujú svetu svoje katolícke zmýšľanie. Takéto 44. verejné valné kat. shromaždenie budú tohto roku vydržiavať v starom meste Landshute, kde pod jedným

spolu i tristo ročný pamätný sviatok blahoslaveného Petra *Canisiusa* zasvätia. Sriadujúci výbor teraz vydal svoje povolanie, ktoré s dovolením Antona münchensko-feisingského a Ignára regensburgského biskupa, ďalej kniežata Karola *Löwensteina* vydržovanie shromaždenia na dni od 29. augusta do 2. sept. ustáľilo. „Príďte teda katolíci zo všetkých nemeckých krajov — tak sa končí vyzvanie — zastaňte si hustými radmi medzi nás, aby ste dľa úmyslu spoločného otca kresťanstva účasť brali pri znovuzrození sa kresťanskej spoločnosti a katolíckej cirkve!“ — Hľa z tých si príklad berme a dokážme aj my všade vznesenosť našich kresťanských zásad, lebo človečenstvo len dľa týchto zásad k žiaducnému blahobytu prísť môže.

Krajinský snem.

Snemovňa vyslancov.

Zasadnutie 30. júla.

Návrh o cukrovej odmene ďalej pojednávali. Po Alešovi *Papovi* opozicionálnom rečníkovi, ktorý tuho posudzoval vládu, že sa o ľud a hospodárstvo málo stará, rečnil Mikuláš *Lepšényi*. Vláda — hovoril — vie za čo podporuje tento návrh o cukrovej odmene; cukroví fabrikanti pri voľbách všetci ako len môžu podporujú liberálnych kandidátov. Uhorsko by malo namiesto vývozu články, ktoré doma trovíme, napomáhať. Načo my na anglický trh vyvážame naše dôrobky — veď nám lacnejšie a vhodnejšie padne vývoz na východne trhy. Toto by mala vláda pred očima držať. Návrh nenie v záujme poľných robotníkov, ako to vláda tvrdí, pretože títo sú veľmi slabo platení, tak ako možno žiadni druhí nie.

Potom sa pýta ministra, kedy predostre pred snemovňu návrh o znížení pozemkovej dane? Kedy sa napraví vyberanie dane? Číta jeden list, v ktorom je opísané, aké strašné veci pácha šolmársky notár pri inkassovaní daní. Predseda hovorí, že to sem nepatrí. *Lepšényi*: Hádam sa bojíte, keď Vám ten list prečítam . . . Znížte pozemkovú daň, odaňujte burzu (tržište). Keď každý človek musí daň platiť, prečo jej burzianer neplatí, veď ten tisíce a tisíce zarába? Žiada hlasovanie dľa mena stranivá tohto posledného návrhu, až vidí, kto drží s burzianermi a kto s hospodármi, s chudobným ľuďom. Po ňom ma *záverečnú* reč Františ *Blaskovich* z ľudovej strany. On za nepravdivé drží to tvrdenie ministra, že pri dochovávaní cukrovej repy 200 tisíc robotníkov prácu dostáva, — to štatistické výkazy nedokazujú. So sotretím cukrovej odmeny by cukrové fabriky nezhyňú, len neprírodný ošoh by im vystala menej by dorábali.

Opozicionálny rečník *Pavel Meszlényi* hovorí, že návrh o cukrovej odmene snemovňa nech z denného poriadku sníme, lebo tento návrh je na toľko škodlivý pre blahobyť krajiny, že nezastúži, aby sa s ným zaoberali.

Nasledovala reč ministra peňažitých záležitostí *Lukácsa*, ktorý v mene vlády návrh odporúčal.

Zasadnutie 31. júla.

Dnes sa všeobecné pojednávanie o cukrovej odmene dokončilo a prišlo ku podrobnému pojednávaniu.

Zasadnutie sa začalo s hlasovaním dľa mien stranivá návrhu *Lepšényiho* o znížení pozemkovej dane a uvedení burzovej dane. Pravda tento návrh, ktorý by chudobnému ľudu veľké farchy daňové umenšil, liberálna vláda neprijala, nechala ho prepadnúť. Pri návrhu hlasovalo 36. oproti nemu 159. vyslancov, a tak tento resolúčný návrh s väčšinou 123. hlasov vláda odvrhla. — Návrh Františa *Blaskovicha* z ľudovej stránky, aby sa o cukrovej odmene v snemovni nepojednávalo, väčšina neprijala.

Pri *podrobnom* pojednávaní prvý rečník minister peňažitých záležitostí *Ludvik Lukács*. Zadal dva návrhy; prvý: aby sa k zákonnému návrhu to obmedzenie pridalo, že jestli by v Rakúsku podobný zákon do 31. júla 1897. nedoniesli, tu prestane platnosť zákona. Druhý návrh, aby sa zákon i na minulosť vzťahoval, že by vláda cestou nariadenia sobrať mohla na cukrovú odmenu potrebnú daňovú zvýšku.

Ďalej pojednávali a prijali zákonný návrh o dani od špiritusu (liehu) a železničných investiciách (vynaloženie); väčšina obidva návrhy prijala.

Konečne zadal *Štefan Rakovszky* z ľudovej stránky interpelláciu (oslovenie) na ministra peňažitých záležitostí, či má známosť a chce odpomôcť tomu nadužívaniu a proti zákonnému pokračovaniu, ktoré *nížnobubínska* financ-direkcia pri udelení práva licencie a šenkov trafik pácha.

Zasadnutie 2. augusta.

Pojednávajú ďalej návrh o cukrovej odmene. Pri prvom paragrafe ozval sa *Františ Blaskovich* z ľudovej stránky, ktorý najprv ministra peňažitých záležitostí upozorňuje, že on nie ako minister tvrdí, od tohto návrhu čaká polepšenie poľnohospodárskeho stavu, ale od vlády. Hovorí potom o *karteloch*, ktoré o mnoho za horšie drží od starodávnych cechov. Kartele sú strašne škodlivé, keď sa silní a bohatí v záujme vykoristenia slabých a chudobných spojajú, a toto spojenie je tajné, pod dozorom štátu nestojáce. Resolúčný návrh zadá, aby cukrovú odmenu len tí fabrikanti dostali, čo nestojá v *karteloch*. Ináč on návrh neprijíma. (Súhlas na ľavej strane.)

Po ňom rečník *Géza Polónyi* proti návrhu. Čuduje sa prečo minister opravil návrh, keďže to opravenie už v pôvodnom návrhu vynachádza sa. Pán minister peňažitých záležitostí v poslednej reči svojej pravde nezodpovedajúce štatistické dáta priniesol. Tak p. minister o 2 milióny zl. viacej ráta, že sa nás pri tejto cukrovej odmene vzhľadom Rakúska týka. Behom posledných 10 rokov sme pri potravných daňách 40 miliónov zl. platili Rakúsku, pri cukre najmenej tri milióny zl. Vláda a väčšina dobre vedia, že je to pre nás škodlivé, a predsa to odhlasujú. Minister peňažitých záležitostí tvrdí, že cena cukru je 11 zl. 50 kr. To nestojí. V Prahe je prerábaný cukor 13 zl. 40 kr., v Paríži 24.30 frankov atď. teda všade viac. Surový cukor nižšie 13 zl. 50 kr. rafinovaný nižšie 35 kr. 40 kr. nedosť z fabriky. Pri surovom cukri má fabrikant čistého osahu 4 zl.; pri rafinovanom (prečísťanom) 7 zl. 50 kr. pri každom metrickom cente.

My vôbec nepotrebujeme odmeny, pokiaľ ani pri rovných odmenách nevydržíme konkurenciu s Rakúskom; ale už i preto, pokiaľ jestli sa nám podarí vytisknúť dôvoz rakúskeho cukru, vtedy s tým cukrom, čo teraz vyvážame, zaokryjeme naše vnútorné trovenie cukru. On neprijíma návrh o cukrovej odmene a zároveň ani opravy tohože návrhu.

Po druhom paragrafe minister *Lukacs* predostre

tú opravu, aby tento zákon s dňom vyhlásenia do života vstúpil. Potom rečník *Františ Major* z ľudovej stránky. Návrh neprijíma. Zazlieva vláde, že na škodu druných hospodárskych článkov natoľko napomáha dorábanie cukru. Nie vývoznú odmenu treba dať, ale domáci trh celkom zaujať, aby sa u nás cudzozemský cukor nepredával. — Na konci rečník proti návrhu *Anton Mócsy* z ľudovej stránky, ktorý odmenu od cukru za škodlivú drží.

Zasadnutie 3. augusta.

Dneskajšie zasadnutie sa započalo so záležitosťou *vicinálnych železníc*. Deväť zákonných návrhov o vicinálnych železničiach bolo na dennom poriadku, ktoré vybavily taktiež i viac imunintných (na svobodu vyslanca vzťahujúcich) sa záležitostí a zákonný návrh o poistení daktorých dlžobných úpisov. Pri *máramarossziget-kőrös* mezóvskej železnici prednášateľ odporúčal aby vláda staviteľovi staviteľské škody vynahradiť vo výške 3 miliónov zl. Proti tomuto pozdvihol slovo *Františ Major* a *Oszkár Ivánka*, aby staviteľ zreteľne dokázal svoju škodu a potom vláda by mu škodu vynahradiť nemala, lebo vláda za to nemôže, že počas stavania železnice vypukla kolera, mzda robotníkov sa zdvihla a staviteľ utrpel škodu. Avšak návrh väčšina prijala.

Nasledovali *záverečné účty* o zvyšných výdavkoch v r. 1896. a 1897. Snemovňa ich v známosť bere.

Ohľadom immunity (vyslancovej svobody) *Štefana Rakovszkého* stranivá tlačovej pravoti proti nemu so stránky nadžupána *Szalavszkého* zavedenej zadal *Františ Buzáth* novú immunintnú žalobu, ktorú k patričnému výboru oddali.

Návrh o poistení niektorých skrz naše peňažné ústavy vypustených úpisov vo všeobecnosti väčšina prijala; podrobné pojednávanie bude nasledovať zajtra.

Zasadnutie 4. augusta.

Dnes ďalej pokračovali v podrobnom pojednávaní zákonného návrhu o poistení dlžobných úpisov. Návrh väčšina prijala, všetko išlo hladko, iba gróf *Aleksander Károlyi* a *Franc Blaskovich* pri daktorých paragrafoch opravu žiadali. — Po prijatí tohoto návrhu odpovedal minister kupeckých záležitostí, barón *Ernest Dániel* na interpelláciu *Rakovszkého* v záležitosti tehliarskeho strajku zadanú. Minister hovoril, že bezzákonosti, ktoré patriční fabrikanti voči tehliarom páchali, odstráni a vzhľadom tohto už i nariadenie vydal na priemyselne vrchnosti. — Na interpelláciu *Jána Molnára* opäť a ľudového vyslanca k ministerpredsedovi *Bánffy*mu stranivá revízie cirkevno-politických zákonov, najmä ale zákona o beznáboženstvi zadanú, to odpovedá, že vláda nezamýšľa tento zákon pod revíziu pustiť. *Molnár* túto odpoveď v známosť nebere. — Na interpelláciu *Antona Mócsyho*, aby sa mravy kaziace obrazy a knižky z verejných výkladov (auslagov) odstránili, minister vnútorných záležitostí odpovedá že už vydal nariadenie, aby sa obrazy necúdne a mravný cit urážajúce z výkladov odstránili. *Mócsy* odpoveď neberie v známosť, pokiaľ stranivá zakázania predaju nemravných knižiek minister žiadne nariadenie nevydal.

Autonomické voľby.

Voľby ablegátov do shromaždenia (kongressu) antonomii sa už tak rečeno skoro všade dokončili. Riadky moje sa teda trošičku opoz-

dily. Predsa však ale pritom všetkom, nemôhol som sa zdržať, aby som o tom, čo som po čas volieb počul a videl niekoľko slov nenapísal, a tie k poučení a prospechu všeobecného dobrého neuverejnil.

Zkúsili to zaiste aj mnohí zo ct. čitateľov, že veľká časť nie len inovercov, lež i tých „opravdových“ katolíkov, zavidí nám tú zrodil sa majúcu autonomiu, boji sa jej ešte horšie ako čert svätenej vody, bo veď ovocie autonómii bude rozkvet katolíctva. Preto žiadosťou nepriateľov autonómii je, zvoliť svojich ľudí do kongressu, aby ti dľa svojého *opravdového židovského gusta* zariadili nám autonomiu, od akej vyslobodí nás Pane. Zvláštne po mestách, kde ich je viac, mutia tí pánkovia vodu. Včul však nie o týchto mestských, lež dedinských pobeťahoch, ktorí tými najväčšími hlúposťami mamiť náš dobrý slovenský ľud, chceme len nečo podotknúť. Tak k. pr. v istej obci držal jedon biedny židáčik prednášku poslucháčom z mokrej štvrti o autonómii, hovoriac, že cieľom autonómii je nič inšie nie, ako to, aby napotom aj rabini, tak ako katolícki kňazi zo štajer-amtu platení boli. Inde zase nastrašili liberálni úradníci robotníkov tým, že vraj popisy a voľby sa pre zväčšenie štoly dejú. atd. atď. Kde veriaci o autonómii dobre poučení nie sú, tieto táraniny nezostanú bez zlého výsledku. To už i s toho poznať, že prichádzajú k hlasovaniu s vystrčenými očima, vstiahnutým krkom a s pozdvyhnutými plecami.

Ba čo viac, niektorí ani hlasovať neprídu, zostanú doma. Čo je nie na mieste. Ponevác nám na tom stáť treba, aby všetci volebné právo majúci shlasovali ešte aj tam, kde je len jedon kandidat. Prečo? Preto, aby sme dokázali, že autonómia je všeobecnou túžbou a žiadosťou nás všetkých do nohy: tak tiež ďalej, aby nám liberáli nemôhli na oči vyhadzovať: „No, tolko kričali za tou autonomiou, a včul keď im ju dať chcú, sa veru nie veľmi za ňu zaujmajú (o ňu interessujú.)“ Teda každý 24 ročný katolík k voľbe, keď sa aj piť nedáva. To je jedno čo som chcel. Drnhé ale je to, aby sa vodcovia postarali o vydania brošury (spiska), v ktorej by populárne vysvetlená bola celá vec o autonómii, aby nikde nebolo počuť: „A čo je to tá autonómia?“ Najlepšie by bolo, tojest bolo bývalo, preložiť do slovenčiny prednášku pána profesora dra Františa Kiss Erős a tú potom rozdať ľudu.

D. M.

V *Zákopčí* (trenč. st.) zvolili za kongressového vyslanca dra Alexandra *Semadama*.

V *Báte* (szegszárdsy vol. okres): dr. Adalbert *Haidekker*.

Obce: *Temerin, O-Kér, Čeb, Palánka, Kucura* a *Nový-Sad* daly všetkie svoje hlasy na st. grófa Rudolfa *Choteka* ako aut. vyslanca.

Obce: *Felső-Kismártonhegy* a *Kis-Mártonváralja* (šopronský vol. okres) zvolili: Jána *Asbótha* krajinského vyslanca.

Vo *Veľkom-Várade*: Štefan *Kanócz*.

V obciach: *Német-Márok, Albertfalu* a *Káčfalu*, ďalej *Laškafalu* a *Keskend* zvolený je Štefan *Bittó* býv. ministerpredseda.

Obec *Német-Bogšán* (oravický vol. okres) zvolila: Imricha *Jakabffyho* nadžupana.

V *Künszentmiklósi*: August *Lubrich*, univerzitný profesor.

Vo *Vág-Sellye*: dr. Jozef *Hortoványi*.

Obec *Tura* (pešt. st.): dr. August *Lubrich* univerzitný profesor.

V *Kolossi* (nitr. vol. okres): gróf Edmund *Zámoyszky*.

Obce: *Valča, Benice* a *Pribovce* (prievidzský vol. okres) zvolili baróna Juliusa *Révayho*.

V *Győrújvárosi, v Györszigeti* a *Pinnyzde*: Gejza *Lippay*.

V *Prašove* r. katolícki voliči zvolili Aleks. *Bujanovicha*, grécko-katolícki voliči: Antona *Rubyho*.

V *Podoline* je zvolený: Teodor *Salamon*.

V *Ostrihome*: Františ *Frey*, kraj. vyslanec.

V *Kóme* (železná st.): Juraj *Szegedy*, ačádsy veľkostatkár.

V *Kavečanoch* (košické biskupstvo): Aleks. *Bujanovich*.

V *Rimavskej-Sobote*: gróf Františ *Wenckheim*.

V *Benešházi* (baňskobystrický vol. okres): Anton *Rimélyi* pensionovaný kuriálny sudca.

V *Rác-Töttösi* (moháčsky vol. okres): Michal *Vörös*.

V *Somogy-Szent-Lászlóve* a *Bakone*: gróf Imrich *Festetich*; taktiež ten istý je zvolený i v obci *Ibafa*.

Obce *Herczeg-Szöllös, Vörösmart* a *Csura* hlasovali na Štefana *Bittu*, bývalého ministerpredsedu.

V *Tasnáde, Mezö-Keresztesi, Cséffe, Élesdi* a *Tóttelku* hlasovali na gr. Jozefa *Batthyányiho*.

Voličia obce *Pályi* zvolili: Juliusa *Hoványiho* profesora.

Obce: *Dorožma, Sándorfalva, Algyó, Sámson* a *Dóc*. ďalej *H.-M.-Vásárhely* zvolili grófa Ludvika *Károlyiho*.

Vo *vesprímskom* volebnom okresi je zvolený: gróf Vladimír *Zichy*.

Vo volebnom okresi *Pápy*: gr. Ferdinand *Zichy*.

V obci *Köbölkút* (ostrihomský vol. okres): Františ *Frey* jednohlasne.

Čačiansky dekanátsky okres zvolil za cirkevného kongressového vyslanca dra Jána *Dudeka* profesora na semeništi.

Duchovenstvo *muránskeho* cirkevného volebného okresu zvolilo za autonómneho vyslanca Jána *Szekeresa*, tit. biskupa a veľprépošta.

Semperský vicedekanátsky okres zvolil za cirkevných vyslancov: dra *Ottokára Prohászku*, *Jozefa Ferenczyho*, Jána *Molnára* opáta a Pavla *Jedlicsku*.

Na fare *kiskomárovskej* ku *keszthely-tapolcouskému* volebnému okresu patriacej zvolený je za samosprávneho vyslanca Anton *Mócsy* krajinský vyslanec.

Rímsko-katolícka cirkevná obec ako patronát v *Zente* zvolila jednohlasne nasledujúcich kongressových vyslancov: knieža Pavla *Eszterházyho*, knieža Mikuláša *Pálffyho*, grófa *Fridricha Wenckheima* a grófa *Františa Zichyho*.

V *Apatíne* zvolený je: *Jozef Fernbach* veľkostatkár.

Vo *Varíne*: *Julius Schwertmer* žilinský pravotár.

V *Kúnfélégyházi*: dr. *Aleš Bakonyi*.

V *alsó-pagodskom* (zalanská st.) volebnom okresi: *Jozef Farkas* krajinský vyslanec.

V *Solčanoch* (nitrianské biskupstvo): knieža *Livio Odescalchi*.

V obciach *Kőhidgyarmate* a *Libáde* (ostrihomský vol. okres): *Františ Frey*, kraj. vyslanec.

V 17 obciach k *zomborskému* volebnému okresu patriacich: dr. *Anton Günther*.

V *novozámskom* dekanátskom okresi najviac hlasov dostal: dr. *Ján Csernoch*, dr. *Ottokár Prohászka*, opát *Ján Molnár* a dr. *Františ Horváth*.

V obci *Gyanafalve* k sv. gothardskému volebnému okresu patriacej: gr. *Iván Batthányi*; taktiež ten istý v *Rába-Szent-Mártoni*.

V *Kis-Czelli*: *Juraj Szegedy*, cis. kráľ. komorník.

V *Rohonci* a v *Čajte*: gróf *Julius Erdödy*.

V *Sobotici* a k tejže patriacich obciach: *Františ Eredics*, kráľ. radca.

Duchovenstvo diecesy *pálikostolskej* zvolilo za cirkevného kongressového vyslanca: *Jozefa Pozsgayho* kanoníka.

V *Kule* je zvolený: gróf *Emil Széchenyi*.

V šiestich farách okresu *Sabadky*, a síce v *Bajmoku*, *Pacséri*, *Ó-Morovici*, *Bajsi*, *Bács-Topoli* a *Ludasí*: barón *Adalbert Rédl*.

V *komárňanskom* volebnom okresi: *Anton Pechata*.

Dekanátsky okres *Komárna* zvolil za cirkevných vyslancov: dra *Ottokára Prohászku*, *Viktora Palkovitsa* a Jána *Molnára* opáta.

V *Prešporku*: gróf *Štefan Pálffy*.

V *Štiavnici*: gróf *Eugen Zichy*; taktiež ten istý i na fare *Szénavár* ku *hontiansko-štiavnickému* volebnému okresu patriacej.

V *Zala-Szent-Balázi* (veľkokanižský vol. okres): gróf *Vladár Zichy*.

V *Hronskom-Sv.-Benediku* (tekovská st.): *Ludevít Lakner*.

V obci *Kecskéd* (komárňanská st.): gróf *Franc Eszterházy*.

V *Malužine* (ružomerský voleb. okres): *Štefan Rakovszky* cis. kráľ. komorník a snemovný vyslanec.

V obci *Somberek* (baraňanská st.): *Štefan Kanóczy*.

V *Moson-Szt-Andrási*: *Ján Reiter* snemovný vyslanec.

V *Lopassove* (nitr. st.): gr. *Ludvik Majláth*.

V *Putnoku* ako cirkevný kongressový vyslanec zvolený je: dr. *Štefan Podhraczký*, kanoník.

V *Novom-Sade*: gróf *Rudolf Chotek*.

V *svätogothardskom* okresi: gróf *Iván Batthányi*.

V *Csepregu*: gróf *Adalbert Cziráky*.

V *Szányi*: dr. *Štefan Sinko*.

V *Novej-Bani*: *Františ Tomora*.

Liberáli a svoboda.

Svoboda je drahocenný poklad každého človeka, ktorý mu dodáva vznešenosti, radosti, nad životom, nádeje keď zápasí trpkosťami a nedostatkom. Ale si ho aj úzkostlivo chráni každý. Veď čože je celý život ľudí s ich prácou, namáhaním, potením jestli nie boj za svobodu? Prácou, krvopotnou pracou usiluje sa každý nadobudnúť si tie prostriedky, ktoré by mu zabezpečili svobodu, neodvislosť.

A čo sa zjavuje v živote jednotlivých ľudí, to isté badáme v živote celých národov, alebo krajín. Dejepis je plný príkladmi, jak si vysoko vážili vždy všetky národy, jak si ju chránili, koľko krve tieklo v bojoch za svobodu, koľko národov zahynulo v bojoch za neodvislosť.

Kým ale svoboda bola predtým poklad a vlastnosť celého národa, celej krajiny, teraz povstávajú ľudia, a tí tvoria isté vrstvy, ktorí plnym ústama vytrubujú do sveta, že len u nich je svoboda, len u nich je neodvislosť. A ľudia im veria a idú ku nim a potom vidia, že ich oklamali, že stali sa otrokmi. — Tí, dľa svojho vyznania jediní majitelia svobody, menuju sa svobodomyseľnými, liberálmi. Hlas ich je *Jakubov* ale ruky *Ežauove*. Svobodu ústama rozširujú a otroctvo rukama zakoreňujú.

Kde že je naša svoboda? Kam zašla za doby panovania liberálov u nás? Na smetisko. Prvá naša ústavná svoboda je; rozhodnúť sa nad spôsobom, ktorým riadení, spravovaní byť chceme. To sa stáva

v krajine ústavnej skrže voľby vyslancov. A túto svobodu velenia najprv zničili liberáli. Násilím, hrozbou, podkupovaním, vymenovali si vyslancov svojho, liberálneho smýšľania. Pozrite si tú knižku, ktorá teraz vyšla z tlače „Tatárjárás Magyarországon“; tam je odkreslené svobodné smýšľanie liberálov, tam je složeno na večitú pamiatku všetko to, čo liberáli počas minulých volieb ku oslave svobodomyseľnosti a utlačeniu pravej svobody natropili. Dľa tej horespomenutej knižky v sedemdesiatých volebných okresov 9362 voličov prekazili vo svobodnom vykonávaní svojho volebného práva, keď ich odhodili bez príčin zákonných. 572 falošných hlasov uvádza táže znamenitá knižka, 38308 voličov ani nehlasovalo vôbec. Kde ti boli? Jedni sa nehlasovali ani, druhí boli pozavieraní, že vraj búrili, tretí neprípustení na miesto volebné. A potom ešte bude dakto blúzniť o svobode? Povedzmi, že z týchto 7% zomrelo alebo vzdialeno bolo z okresu ešte i vtedy ostáva 31174 voličov, ktorí nehlasovali. Čísla zrejme hovoria, a ich reč je fažký výrok na svobodušlapajúcich liberálov.

Druhá svoboda je; *svoboda tlače*. Liberáli utlačili ústavu, spravodlivosť, korrupciu uhniedzili, právo volebné ra posmech obrátili ale ešte bol na nich bič a to síce svobodná tlač, neodvyslé noviny, ktoré smelo, bez bázne povedaly pravdu, z liberálnych skutkov strhly náličnicu a ukázaly ich náročiu v ich pôvodnej hnusobe. Tie neodvyslé noviny mnoho neprijemnosti narobili liberálom, ony prekazili snahy liberálov, ony oduševňovaly voličov ku vytrvanlivosti v boji s liberálmi, nie div, že liberáli všemožne pracovali na zničení svobodných novin. Ponajprv chceli pokúpiť všetkie neodvyslé noviny. Dačo sa vydarilo, lenže tie čo ostaly tým ostrejšie napádaly liberálnu vládu a nejednému liberálovi ostrej papriky nasypaly pod nos. To nemohli liberáli sniesť. Podali snemovní návrh zákona, ktorý inám necieli, ako ta, žeby *nemožným učinil posudzovanie účinkovania úradných osôb*. Kde že je svoboda, keď novinkár, nebude môcť s pravdou von, preto lebo sa ona týka úradníka, a keby to uverjnili, utržil by si žalár a značnú peňažitú pokutu? — Ale protivné stránky, zvláštne ľudová strana, ktorá všade a vždy za práva a svobodu bojuje, postavily sa oproti takýmto utočeniam liberálov na svobodu. Zmužile a vytrvanlive bojovali všetci lazičari tak, že konečne vláda prinútená bola menovaný zákonný návrh s denného poriadku vziať.

Tretia naša svoboda, ktorá aj po pozničenej volebnej a tlačovej svobody by nám ešte vždy ostávala je: *svoboda reči na sneme*. Na sneme každý vyslanec môže svoje názory, svoje myšlienky a snahy svobodne vyjadriť a za to, čo tam povie nesmie ho nikto na zodpovednosť fahať. Čo jak málo je protivládnych vyslancov na sneme, ale i tí niekoľkí mnoho trpkých a neprijemných hodín zapríčinili vláde, keď ostro líčili tú nespravodlivosť, tú zkažu mravnú, ktorú liberálne panovanie zapríčinilo. — Ale vládychtivosť liberálov

neušetrila ani túto poslednú svobodu. Práve teraz zamýšľajú liberáli uviesť takzvaný „Klotúr.“ Pod tým máme to rozumieť, že väčšinou vyslancov snemovne utvoria stanovvy pojednania, dľa ktorých jednotlivý rečník len *istý určité čas na pr. 10 minút bude mať dovoleno rečniť*, o svojom predmete. A jestli to vskutku uvedú, čo že bude tá snemoveň? Nič inšie, *jako hlasováca mašina*, dľa vôle Bánffyho.

Tak ďaleko privedla liberálna vláda tej kus svobody, ktorú sme mali. Nesmieme si voliť koho chceme, nebudeme smieť písať pravdu, jestli sa to bude týkať liberálnych úradníkov, nebudeme smieť rečniť, naše biedy predniesť, bo nám zamknú ústa. Nuž čo že len budeme smieť? *Porcie, dane platiť peniazmi i krvou!*

Takúto vládu šetriť nesmieme, proti takej vláde bojovat musíme. Kto nás našej svobody pozbavuje je podobný zlodejovi, ktorý nám náš majetok kradne, s takým sa nevyjednávame, ale oddáme ho trestnému súdu. Nad liberálmi už tiež vyriekli národy svoj súd.

Jablonovský.

Do árendy daté Uhorsko.

Už viac razí sme dokázali tmavé strany návrhu o neodanení niektorých úpisov. Dokázali sme, že je toto neodanenie pre hospodára škodlivé, potevác jedon istý predmet odtiahne zpod odanenia, namiesto ktorého hospodári musia od svojich utajiť sa nedajúcich vecí daň platiť. Poukázali sme i na to, že osadzujúca požička osadzujúceho do árendy dá — dľa návrhu — bankám, ktoré požičku poskytujú a tak návrh na ruky a nohy hospodára o jedni okovy viacej klade, ktorých kľuč je v majetnosti kapitalistických bankárov. Zaujímava vec je i to skúmať, ako sa úplné vyárendovanie Uhorska pri vicinálnych (miestnych) železničiach deje, vzhladom ktorých návrh tiež nariadenie obsahuje.

Vicinálne železnice sú zlé; menovite preto sú zlé, ponevác pri jejich stavaní bolo vykoristenie obecnstva spojené. Pri vicinálkach panuje systéma výhrad. Bárš kto, čo sa ho vicinálka len tolko týka, že chce peniaze zarobiť, dostane povolenie. Zo staviteľského povolenia potom „gšeft“ zpraví a za dobrú odmenu predá povolenie staviteľom. Podujateľstvo toľko priorit vypustí, koľko vyjednálo.

A tak keby sme vskutku v prospech obecnstva zmeniť chceli túto naozaj pálcivú záležitosť, vtedy by sme na tom mali byť, aby v prvom rade zástoj prostriedkujúceho vicinalistu vystal, po druhé na tom, aby dneškajšie naše železnice, stavajúce sa vicinálky a všetky tie, ktoré na dobrodenie zákona nároky majú, do vedna sa spojily, všetci vicinalisti spolok utvorili, aby ľahko dostať mohli zákonným návr-

hom požadované záruky a rovnaké dlžobné úpisy nech vypustia na všetkých vicinalistov. Na zvláštne poistenie tohoto by slúžila železnica, na ktorú patričné dlžobné úpisy vypustili, ďalej spolková solidárna zaviazanosť, na príklad vo výške 10%-ov. Spolek by prirodzeno len tú železnicu medzi seba vzal, ktorú za dobrú uznáva a tak by prvej sorty vicinálna železnica, jednotné uhorské vicinálne dlžobné úpisy povstaly.

Namiesto toho ale, čo by vicinalistov na vlastné sily ponechali a im na viac tisíc kilometrov dlžobné úpisy vypustiť dovolili, jednoducho ich sošliapu a vidiek vydajú hladným ľuďom, gšeftárskym vicinalistom a hodia ich do náručia nenasýteným, pažravým bankárom. Prečože zase vsotia zarábajúcu banku medzi tento ošoh, keďže i bez toho výnos banky na základných účastinárov, na vskutku patričných účastníkov prešiel by bol. Takto vidiek platí, vicinalisti tučnejú a vicinálky dajú bankám do árendy.

I vidiecke sporiteľne na falošnú pôdu vede zákonný návrh. Sporiteľne na vidieku všetky na veľké podiele pracujú, vzdor tomu, že sú slabo založené. Účastinársky kapitál majú malý vzhľadom jejich obchodného kruhu. V strašnom počte využívajú ľud naše sporiteľne s malými peniazmi na vidieku a dľa možnosti vynasnažujú sa i toto položenie vykoristiť. Tieto ústavy nerobia si konkurenciu, ale spolu handľujú a so všeliakými medzi sebou ustálenými a prijatými prislusnosťami s prospechom obídu úžerný zákon a pri 15. alebo vyššiom úroku obracajú svoj malý kapitál. Každá sporiteľna má výsady v kruhu svojej účinnosti, práve tak ako to bolo kedysi s regálmi u pántstva a je dnes u štátu.

A namiesto toho, aby to vláda vyliečila, aby túto nemoc zastavila, nechá ju šíriť sa, ba ešte dáva príležitosť, aby svoje hypotekárne dlžoby pomocou spoločne vypustených dlžobných úpisov konvertovali a svoje vypožičané peniaze zpiatky dostali a tak jejich malý kapitál do väčších obchodov vložili.

Toto je jedna stránka otázky. Druhá stránka ale je to, že i na tomto prirodzeno budapeštianska veľká banka bude mať zárobok. Ponevác, namiesto toho, čoby sa malé peňažité ústavy dovedna spojily a spoločné dlžobné úpisy vypustily, túto vec oddajú jednej veľkej banke, ktorá prirodzeno i zákonom zabezpečený chosť sama použije. Takto je obecnstvo do árendy dané malým sporiteľnám, malé sporiteľne zase veľkej banke a ponevác malá sporiteľna sa nedá oholiť, s obecnstva dve kože zodierajú, veľká banka ale v ruke bude

držať všetky obchody Uhorska a všetky nechá odanit v prospech svojich účastinárov.

Preto najsúrnejšia potreba, od ktorej závisí blahobyť nášho dobrého ľudu, aby všade kreštanské úverné a potravné spolky zakladali.

Na trhu.

— Obrázok zo života. —

„Pani kmotra, toto je novina; — musela ste sa pohláznit, veď som vás už nevidela ani nepamätám kedy?“

„Keď to človek nestačí; celý boží deň na nohách; a večer — je rád, keď sa môže trochu vyvaliť!“

„No, keď ste sa už len raz uponížila; — sem že si sem ku mne trochu na lavičku. Už vás len tak ľahko nepustím. A váš starý že je kde? Ah ten nikdy neposedí doma, len na veky sháňa tie halčere, — vo dne v noci chodí po tých zárobkoch.“

„Veď nám aj treba; — toľká čelad, a tých detí taká hrba . . . A na odev?“

„Na jaký odev? — Veď ste vy mne za kmotru, ani ti nespomenú, že dcéru vydávajú!“

„Jaj, kmotrička moja drahá, horký že jej vydaj? Teraz si tí naši mládenci len masné hľadajú, a naše nebožiatka ostanú na semä.“

„Nuž a ten mlynár čo včera u vás robil? Či som ho nevidela, jaký išiel od vás podperený.“

„Nuž ale ten? Či by moja Marka len takého zaslúžila? Daj mi ti Bože za chlapa, — jako vecheť slamy. Veď ja môjho starého — jaký je, taký je — nedám za desať takých!“

„No kmotrička moja drahá, veď ja len jako ľudia hovoria. Ej, veď ja pre vašu krásnu Marienku niečo lepšieho mám . . . Kmotra, jako že by sa vám páčil ten náš Macko?“

„Ale váš Macko? Hm, keby sa nebol popálil?!“

„Jaj kmotrička moja drahá, veď je on nie prvší, ani posledný. Mladosť pochabosť! Dnes je to statočný, a varovčivý čeladník. Azda vám ten ide, jako iný — do krčmi? — Nie. A v neděfu? — čo sa s tým vojákom Ondrišom zohrá na labet; a večer? — ej, nepletie sa len po krčmách, ale jako dáka panenka zaspieva si. Noc je predo dvermi a v ruce kľúče, a — hybaj do komory.“

„Jaj kmotrička moja drahá, — moja Marka je samý oheň, tá by vám ho zle poprístrojala; vy by ste ani nepomyslela, jaká je to potvora, — jako živé striebro. Nie, žeby bolo také zlostné, to nie dakovať Bohu, ale neposednô. Či viete, že ju pýtal ten kováč? No, taký tichý, jako tá muška, — ej, veď by mu tá bola tie mušky popreberala. — A také pekné príklady predkladal! Mne sa len čeladník tak páčil, a ona čože? — Ja vám nechcem takého mnícha, veď ten nevie ani vodu pokaliť. Toho by som sa ja nadrmazila do dobrej vôle.“

„Ej, veď je náš Macík zas nie taký, — ale pekného, driečného života, jako tá panička. Azda by nás neohrdila? A kdeže je, veď ju nevidno?“

„Nuž viete, to seno, čo nám včera pred večerom zamcklo, nuž ho išla poroztriasť!“

„Povážte kmotrička, veď by nám dali aj tú Aničku od Křčprodov, ale čože, keď sa mu na skrže nepáči, a my ho so všetkým ani tak nesilíme, lebo ju poznáme čo je za šijalku. Vari ju nevidíme, jako neskoro kravy doháňa, alebo jako okopala tú kapustu na posmech; — ináčej je takto opravdivá persóna, aj robotná, keď sa takto do dačoho chytí. A tie ruky a pleciská? — stojí za dobrého chlapa. Ale čože, keď sa mu naskrže nepáči; že vraj nohama zapletá, že má chudý nos, a oči jako opekaneč s hnílou brinzou, — choď že potom kde čučeš . . .“

„Nuž počujte kmotrička moja, ja proti vášmu Mackovi nič nemám, ak sa bude mojej Marke páčiť, — s pánom Bohom; a môj starý musí pristať! No, či tak kmotrička?“

„Tak.“

„Ja hneď kade domov prídem, vezmem dievča na examen . . .“

„A ak nebude mať chuti?“

„Nebudeme ju siliť; nech si urobí, jako sa jej páči. Zostaňte zdravá motra moja drahá.“

„Choďte zdravá, pozdravte doma vaších.“

„S Bohom!“

Gabriel Podzniovsky.

K našim cteným čitateľom!

Sme v druhej polovici terajšieho roku. Asi polovica našich predplatiteľov polročne zvykla predplatné peniaze nám doposielat. Týmto už teda predplatné vypršalo. Prosili sme ich, aby *hneď* obnovili, lebo *ináč* noviniek *nedostanú*.

Avšak len malý počet očul našu prosbu. Viac tisíc ich je ešte posiaľ v podlžnosti.

Naposledy ich prosíme, aby nežiadali, že by sme ich cez celé mesiace stále upomínali, ale nech nám ráčia i na druhý polrok predplatné zaslať, a síce *bez oddalenia*.

K ľahšiemu vykonaniu tohto pripojili sme i poštové poukážky. Kto vypršané predplatné ani na túto prosbu neobnoví, tomu novinky zastavíme.

S úplnou úctou

Redakcia a Vydavateľstvo

„Kreštana.“

Nábožnosť našej kráľovnej. Jej Veličenstvo kráľovná Elisabeteta, ako z Viedne zdelujú, najbližej cestuje do Parízu, aby navštívila hrôb svojej sestry, alenonskej kňažnej počes zhorenia parížskeho bazáru zahynuvšej. Z Parízu potom do Švajcka pôjde jasná pani.

Jeho Veličenstvo náš kráľ 30,000 zlatých daroval zo svojej domovej pokladnice na podporu

českých a 1000 zlatých na podporu išských obyvateľov terajšou veľkou povodňou oškodených.

Zlatú mšu bude slúžiť 9. aug. Ján Zlatháry varírsky dekan-farár a titulárny kanoník v Maria-Celli. Od roku 1853. účinkuje vo Varíne medzi svojím ľudom, ktorý ho ako svojho otca ctí a miluje. Zpomedzi jeho školských druhov už len traja žijú, medzi nimi Imrich Bende nitriansky biskup, ktorý pri nedávnej varínskej birmovke s pohnutosťou myslel na tie časy, ktoré s jubilantom a svojim dobrým priateľom vo viedeňskom semeništi Pázmaneume ztrávil.

Biskup o kresťanských spolkoch. Jeho Osvietenosť pán Kornél Hidasy, biskup sobotický, ktorý duševný a telesný lahobyť sebe sverených veriacich zároveň na srdci nosí, v biskupskom ozežníku teraz pod VII. číslom vydanom do vrelej pozornosti odporúča svojmu dúchovenstvu založenie kresťanských spolkov. „Straniva založenia kresťanských spolkov v každej obci a tiež i stranivá sriadenia katolíckych spolkov na viac dekanátskych okresných korunných poradách vreľá zaujímavosť sa ukázala“ — píše v tomto obežníku — a ohľadom na jejich velaznačné povolanie v uzavretiach vyslovili, že stranivá uvedenia týchže do životn postarajú sa. *Odporúčam Vašej Blahosklonnosti, aby ste otázku založenia kat. spolkov potrebám Vašich veriacich zodpovedajúcich základne prebrať a za uvedenie a rozkvet spolkov opravdivý blahobyť ľudu cieľiacich vo Vašom pastrieskom účinkovaní všetko možné od Vás vykonať ráčili.* „Známa horlivosť nášho duchovenstva nás ujistuje, že tieto pekné slová arcipastiera nie len v patričnej dieceske a'e v celej krajine vreľú zaujatnosť najdu a že s celou horlivosťou sa chytia do založenia otáznych spolkov, čo si my zo srdca želáme, lebo len takto môžeme chudobný ľud z pazúrov úžerníctva vysvobodit.“

Uznánie robotníkov. Ako známo počas strajku budapeštianskych tehliarov Štefan Rakovszky a Mikuláš Lepšényi vyšli medzi strajkujúcich robotníkov, aby dľa vlastného zkusenia o položení robotníkov a jejich ponosách presvedčili sa. Na základe smutných zkuseností potom Štefan Rakovszky interpelláciu zadal v tejto záležitosti k ministrovi vnútorných záležitostí, v ktorej interpellácii s dojatnosťou liečil tú veľkú biedu a núdzu, pod ktorou mnohí strajkujúci chudobní tehliari tak veľmi mnoho trpia. Následkom tohto šlachetného pokračovania z Kráľovej-Lehote s podpisom 39 mien následovné poďakujúce riadky obdržal: „Prímite najvreľší vďak s chudobnými citiacich za Vašu interpelláciu v záujme robotníkov zlatými smädnými pijavicami zničených. Kiež by Vaše šlachetné námahy, prospech korunovali!“ — I toto je pekné svedectvo a pre ľudovú stránku na veku pamätihodná listina na dôkaz toho, že je vskutku priateľom záujmov ľudu.

Zkosené dievča. Mihaila Bohár zámožný hospodár z Galše za shrnača pozval m'ádenca Đura Dirlea, za ktorým snopy jeho dcéra viazala. Popoludní upozornili Darlea, aby kosu naostril. Keď ju už dobre naostril vykrikoval: Dívajte sa, ako moja kosa chytá! — po čom s celou silou zafal s kosou do gazdovej dcéry, ktorá pred ným stála. Ost'rá kosa prerezala šaty dievčata a strašne mu pokaličila nohu, rana je dvadsaťsedem centimetrov dlhá a od 2—10 centimetrov široká. Pokaličené dievča vzali hneď domov a je pod lekárskou opatercu, avšak jeho život je len otázkou pár dní. Údajne na rozume zmätený

mládenec Đuro Dirlea čaká v žalári világoškého kráľ. okresného súdu svoj zaslúžený stresť.

Z hladu dieťa utopila. Počas tehliarskeho strajku v Budapešti jedna rodina tiež do radu strajkujúcich stala. Keď sa jej peniaze minúly, matka išla si od kasíra svojich zadržaných 16 zl. pýtať, lebo jej dieťa od hladu veľmi plakalo. Kasír jej peniaze nechcel vydať, na čo ona od bolesti nad svojim hladným dieťaťom, dieťa do blízkeho jazera hodila. Na šťastie tam viacej ľudí prítomných bolo, čo dieťa vyťahli. Matku potom pred policajného kapitána doviedli, kde jej kapitán večer doniesť dal, za čo ona veľmi povďačná bola. — Tento prípad tehliarov veľmi rozhneval.

Kedy bude hotová snemovňa? Ministerpredseda br. Desider Bánffy po tieto dni predostrel oznam pred snem straníka stavania stálej snemovne. Spomína v ňom medzi iným, že na predostretie staveľského riaditeľstva s tou myšlienkou sa zaoberá, či by sa nová snemovňa pred r. 1901. dohotovíť nemôhla o dva-tri roky prvej, ako je to určené. Nateraz to isto slúbiť nemôže, avšak v budúcom krajinskom pracovnom programe už o toto rýchlejšie stavenie postarano bude.

Vieru prenasledujúci hlavný slúžny. „Alkotmány“ píše: Pohoršenie a veľký zármutok vzbudíť musí v človekovi ten škaredý prípad, čo sa nedávno v aliburárskej štátnej chlapčenskej škole prihodilo. Školské deti mali zkušku, na ktorej bol medzi inými i Eugen Kajtár hlavný slúžny a spolu i kurátorský predseda prítomný. Učiteľ, ako sa na dobrého kresťana svedčí, s prežehnaním sa a s modlitbou začal zkušku, čo hlavného slúžného nemalo prekvapilo. Milý slúžny sa rozľútil a hnevivo proti krížu vyslovil, potom hneď opustil celú skúšku. Rudolf Tolveth kurátorsky pokladník, ktorý zkušku potom ďalej viedol, aby nebezpečný ráz rozhnevaného vyslúpenia hlavného slúžného umenšil, tú žiadosť vyslovil neskôr, aby sa zkuška modlitbou zakončila, čo sa i na uspokojenie prítomných rodičov stalo. Pán hlavný slúžny už raz vykonal takúto súrovú a sprostú vec na jednom kurátorskom zasadnutí kde zadal návrh: aby sa školskí chlapci dievčence z verejného mravného ohľadu lekármi preskúmali. Od človeka pri dobrom rozume sa také dačo občakávať nemôže, a tak je pravdepodobne, že pán Kajtár je na rozume chorý. Minister by sa veľmi zavďačil aliburárom, keby tohto „milého“ pána im s krku už raz shodil.

Osem lekárov pod obžalobou. V Rieke minulý mesiac jedna chudobná ženská pri porode ochorela. Jej muž zúfane hneď pre lekára bežal, ôsem lekárov pochodil, ale ani jeden k jeho nemocnej žene ísť času nemal, každý sa vyhovárал, že je zamestnaný. Medzi tým chudobná žena bola vždy horšie, odniesli ju teda do mestského špitála, kde mŕtve dieťa na svet doniesla. Táto vec sa trápne dotkla tamejšieho obyvateľstva, pretože sa zistilo, že jeden mladý špitálsky výpomocný lekár bol v divadli, keď ho ku chudobnej nemocnej žene volali a bárs ho k tomu i predstavenstvo oslovilo, nechcel divadelnú prednášku tak nechať. Kráľovský siskál zadal žalobu skrze usmrtenie proti týmto nesvedomitým lekárom. Avšak súdna stolica to len za priestupok vzala a len proti dvom lekárom nariadila vyšetrovanie. — Obecenstvo je na výsledky veľmi zvedavé.

Neprijemnosti civilného manželstva. Jeden mladý pár — mužský kalvínskeho, ženská katolí-

keho náboženstva — chcjúc uzavreť stav manželský, ustálili, že prípadne narodiť sa majúce deti budú v katolíckej viere vychované a aby požiadavkám zákona zadosť učinili, išli k slúžnovskému úradu toto ustálenie do zápisnice (protokollu) vziať. Ale človek miení, a slúžnovský úrad mení; ztadiaľ ich s tým prepustili, aby druhý raz prišli. Na deň sv. Petra a Pavla zase klopali na dvere veľkomožných pánov, úctive prosiac vybavenie svojej záležitosti, avšak vtedy ich zase okríkli, že čo nedajú vo sviatok pokoja. Na druhý deň zase došli a keď sa už od rána večer do šiestej hodiny načakali, vtedy dostali uzavretie, aby prišli druhý raz so šúma svedky, čo ich dobre poznajú. — Ďakujeme pekne za túto lásku, veď chudobný človek teraz i tak nemá práce, nech chodí po slúžnych celý deň. Ó presladké civilné manželstvo!

Pokusy telegrafovania bez drôtu. V paláci talianskeho námorného ministerstva Marconi veľmi zaujímavými pokusmi ukazoval telegrafovanie bez drôtu. Na tretom poschodí palácu v jednej izbe postavili jeden stroj, ktorý zastupoval oddávajúcu stanicu, na prvom poschodí ale druhý stroj, tento musil pričládzajúci telegram odobrať. Tie dva stroje boli nie len drotom nespojené, ale i stenami staviska celkom od seba oddelené. Na tretom poschodí vskutku odovzdali krátky telegram a stroj na prvom poschodí ho i odobral a pomocou tam pripraveného druhého stroja spísal. Marconi potom vysvetlil, v čom toto telegrafovanie záleží. Totižto na oddávajúcej stanici so strojom sa elektrické vlny vyvinujú, ktoré prejdú cez steny a podlahu dvoch poschodí a na odobierajúcej stanici zase elektricky účinkujú, čo takzvaný stroj Morse ho písmenami značí. Marconi hovoril, že v Anglicku sa mu podarilo na 14 kilometrov diaľky telegrafovať a dúfa, že neskôr, keď svoj stroj sdokonalí, i z Anglicka do Ameriky bude môcť telegrafovať. Jeho vynález má pri morských lodách veľku cenu, pretože na lodach upotrebené stroje z diaľky jedného kilometra označujú, že sa loď blížia. S týmto sa i pri majákoch (na mori osvetlené veže) priemena stane, tie tiež zaopatria týmto novým strojom, ktorý patričnú lod na morský zátok zďaleka upozorní.

Lepšie mesto Žilina. Lenže teraz darmo by si chceli spievať bývalí páni úradníci žilinskí, že: Lepšie mesto Žilina. Veru ich nemohla vymôcť ani uhorská krajina, ani Žilina. Bývalý rychtár Jozef Hrabovec, peňažník Juraj Adamica, notár Jozef Gyuriš prišli pod vyšetrovanie a suspendovaní sú z úradu. Hlavný župan Szalavszky naložil, aby sa všetky knihy obecné preskúmali. Ministerský účtovník Desider Bene viac týždni skúmal regáľové dôchodky a vyskúmal, že veru pekných pár tisíc chýba. Preto na majetok troch bývalých úradských nariadené je sekvestrum na 30 tisíc. Teraz si už Žilincania všelijako vysvetľujú, že prečo musia platiť tak veľké prirážky, na fabriku a na inšie veci. Prišiel do Žiliny i financdirektor z Trenčína a prezeral daňové knižočky, lebo mestské prirážky nachádzajú sa v čudnom poriadku. Bývalí úradskí ovesili nos. Prišiel i na nich mráz. Kto ho vie, či i na bývalých výborníkov nepríde rad. Veď sa to vraj v Žiline všetko delilo pekne, po bratersky. Teraz bude smutok, keď to prestane a málo kto bude chcel spievať, že lepšie mesto Žilina.

Nebezpečné prejavenie úcty. 18. minulého mesiaca slávil v Šaštine všeobecne obľúbený a vážený

svoje 25-ročné kňazské jubileum. Z príležitosti tejto slávnosti Gašpar Sloboda kominársky pomocník aby slávnosť túto čím väčší pozdvihol, vykriabal sa na strmú vežu šaštinského pútnického kostola a tam na úctu jubilanta stužku národných barví na koniec upevnil. Sňatie stužky s veže sa o mnoho ťažšie dialo, avšak smelý komirár i na toto sa odvážil, spadnul pravda z hodnej výšky dolu, avšak mimo ľahkého urazenia sa mu nič nestalo.

Veľký pút sa pohne 20. aug. z fary sv. Anny, z Budapešti z II. okresu, na Mária Taferl, Vrch Sv. Trojice, Veľký-Mária-Czell, a na Vrch Sv. Jozefa a Sv. Anny. Pút bude 8 dní trvať zčiasťky po lodi, zčiasťky pešo, avšak jedna čiastka cesty sa môže i na železnici vykonať. V púti súčasťní sa chcjúci platia na I. triede 11 zl. 80 kr., II. tr. 9 zl. 40 kr., III. tr. 7 zl. 80 kr. Pešo neidúcim za železnicu a vóz o 5 zlatých viacej platia. O byt bude postarano, avšak to sa osobitne platiť má. Uradníci a učitelia platia II. triedu a môžu sa viesť na I. triede. Účasť môžu brať i prešpolní — Slováci, Maďari a Nemci. Karotky možno dostať vo vyšnom farskom úrade, kde sa tieže i cestou poštovej poukázky vymeniť môžu. Na stanicach, do cesty padajúcich loď sa pristaví, jestli sa púťníci vopred hlásili. Loď o 7 hodín prvej, ako riadna viedenskú loď, príde na stanice.

Trnavská a vidiecka ľudová banka účastinársky spolok je súdne zaznačena a od 1. júla 1897. otvorená, ktorým dňom aj svoje účinkovanie započala. Keď tento ústav čo najснаžnejšie odporúčame poznamenávame, že dľa stanov hlavný jeho zreteľ bude obrátený k záujmom roľníckeho, priemyselného a kupeckého stavu.

Krestanskí socialisti v Budapešti. V Budapešti medzi doterajšími kupeckými pomocníkoma socialistickými máme už aj krestanských kupeckých pomocníkov socialistických a síce hodný počet. — My sa tomu srdečne radujeme, lebo najmä pri kupecktví potrebujeme statočných, krestanský zmýšľajúcich ľudí, ktorých je „gšest a rébach“ nie prvou vecou, ale svedomie a statočnosť, a ktorí i pri obchode zdrdžia pravé zmýšľanie krestanské.

Drobné chýri. — *Povinné ohňohasičstvo.* Zástupiteľský sbor mesta Urgáru nariadil, že každý medzi 20 a 40 rokmi žijúci mužský je povinný ohňohasičom byť, čo aj patričná vrchnosť odobrila. Následkom tohto dobrovoľný ohňohasičský spolok tamější sa rozpadne. Príklad tento chcjú i druhé dediny a mestá nasledovať. — *Nešťastie na mori.* Manželka kapitána Christie, ktorá sa z rešťastlive pochodivšej lodi *Traweller* osvobodila, strašné veci rozpáva o cestovateľoch nešťastného parníka. Hneď na začiatku cestovania vypukla na lodi žltá zimnica, na ktorú všetcia onemocneli. Mŕtvych do mora pohádzali. Jeden holandský námorník v svojej šialenosti sám skočil do mora. Po dlhom nešťastivom cestovaní prišla loď do prístavu Rodriguez-a, kde sa im ale prikotviť nedovolili. Parník šiel ďalej, avšak sa o nedlho stroskotal. Čo na živote zostali, na jeden zanechaný ostrov sa utiahli, kde 22 trápných dní ztrávili. — *Penzii pre hospodársku čelad* chcú hospodári pešťianskej stolice zaviesť. Vzhľadom tohto bude porada v jaseňi, pri ktorej Jozef Hajós krajinský vyslanec obširnejší návrh predostre pred zasadnutie. — *Požiar v Ungvári.* Po tieto dni veľký požiar pustošil v Ungvári. Sedem magazínov shorelo, ktoré byly zbožím naplnené. — *Prietrž oblakov, hromobitie.* V obciach Melléte a Lice, v Ge-

merskej stolici bola po tieto dni veľká prietrž oblakov. S vrchov hrnúca sa pôvodeň mnoho krmy a na lúkach pasúceho sa dobytku a ošípaných so sebou ztrhla, okrem toho v týchto dvoch obciach viac než 100 domov porúcala. I viac ľudských životov zahynulo. — Po tieto dni zase v Šebešpataku v Gemerskej stolice zúrila veľká búrka. Hrom strelil do jedného domu, kde jedného chlapca zabil a druhého ohlušil. — *Shorená pila.* V Maroš-Slatine vybušil oheň v Munkovej pile, ktorá celkom shorela. Pri ohni sa báli že sa chyťi blízka chemická fabrika Unió, kde je mnoho výbušných látok. — *Liek proti nervósnosti* dohotovujú z jednej africkéj rastliny, ktorá vyzerá ako orech a volá sa *kola*. Tento liek soslňuje nervy a človekovi väčšej duševnej a telesnej sily dodáva. Najmä dobre účinkuje pri hlavybôli a slabosti. Liek dostať v Budapešti, v mestskej apotéke, Városház-tér. — *Zatklý strážamajster.* Polícia hlavnomestská zatkla bývalého strážamajstra Jozefa Fűtösa, ppanevác ho pre šudierstvo a drancierstvo oznámili. Avšak zakročením jeho obháju dra Vilhelma Frieda ho vyšetrujúci súdca z väzenia prepustil. — *Vlášné dieťa zabila* v Budapešti tohto roku v marci istá Katarina Jahn mladá panna. Zadávala ho so strážkou s vankuša oddapenou a mŕtvolu doma v pivnici zakopala. Neskôr sa priznala tomuto zločinu. V blízkom časi nad ňou výrok vynesú, na ktorý je obecenstvo zvedavé, lebo k tejto vražde spomenutá matka príčiny nemala. — *Niet Albrechtovej základiny.* Akýsi švindleri po mnohých miestach krajiny za dobrú peňažitú odmenu k tomu sviedli vyslužených vojakov čo pod král. kniežatom Albrechtom v Taliansku r. 1866-ho bojovali, aby z Albrechtovej základiny peňažitú podporu žiadali u ministra honvédstva. Mnohí im sadli na lep a teraz leží celá hromada takých prosieb u ministra honvédstva, — kde však takejto základiny niet. Minister honvédstva upravil obežník na všetky právomocnosti krajinské, aby prípadne o túto podporu prosiacich o tom upovedomili, že takejto základiny niet. — *Neslýchaná ukrutnosť.* V lese pri obci Dombrovej v biharskej stolici stretlo sa jedno dievča s dvoma lotrami, ktorí mu odobrali batožtek a peniaze. Dievča kráčalo potom ďalej a zase stretlo jedného muža. Dievča vyžalovalo sa mu, že ho obrali. „A či by si poznaia tých zbojníkov?“ pýta sa neznámy muž. „Poznaia by som ich,“ odpoveda'o dievča. Muž zavola dievča s cesty do lesa, že mu ukáže lepšíu cestu, a tam mu obe oči vykral. Na druhý deň ju našli, ale na tretí deň zemrelo v nemocnici. — *Prešporský záмок idú renovovať,* aby ho zachránili od úplneho spustošenia. Stranivá tejto renovácie začal sa pohyb vo vzdelanejších kruhoch mesta Prešporka a obzvláštne chcú bývalú korunačnú sieň opraviť, do ktorej potom historické korunačné odznaky na verejnú prehladku vystavia. — *Počet katolíkov na celom svete.* „Osservatore Romano sdeľuje tieto data, jako byly od r. 1895 — približne — zistené. Amerika (Spojené Štáty) 10,000,000, Andorra 6,000, Argentina 2,500,000, Austria 27,607,168, Belgia 4,890,883, Bolivia 1.5 mil. Brasilia 12,000,000, Bulharsko 23,000, Čína 1,100,000, Congo 600, Coreá 30,000, Costa Rica 250,000, Dánsko 3,685, Equator 1,200,000, Francija 35,000,000, Alžírsko 2,000,000, kolonie Africké 1,500,000, kolonie Asiatské 6,000,000, kolonie Americké 200,000, kolonie Južného mora 40,000, kolonie indického oceánu 1,000,000, Nemecko 17,671,970, Japonsko 10,000, Récko 10,000, Guatemala 1,365,105, Haiti 900,000, Hawai 9,000, Honduras dekan a priepošť šaštínsky, prevel. p. Jozef Škarda

100.000, Anglia 50.000, Irsko 3,547 307, India angl. 1,000.000, iné kolonie 6 000.000, Itália 30,800.000, Liechtenstein 9.400, Luxemburg 208 921, Marocco 3.000, Messico 9,000.000, Monaco 13 500, Čierna Hora 4.000, Nicaragua 300.000, Oranžská republika 466, Nizozemie 1,605 000, Paraguay 250.000, Persia 5,000.000, Peru 10 000, Portugalsko 5 000.000, kolonie portug. 5,000.000, Rumunsko 900.000, Rusko 9,000 000, Samoa 10.000, San Domingo 400.000, San Marino 8 000, San Salvador 700 000, Srbsko 5 000, Siam 3.000, Španielsko 17.600.000. Kuba a Portoriko 2 mil., kolonie španielske 5 000.000, Švédsko a Norvéžsko 1.400, Švajciarsko 1,184.000, Turecko 3,000.00, Uruguay 600 000, Venezuela 2,000 000, úhrnom tedy 241,130 355.

DOPIŠY.

OD TEKOVSKÉHO SV. KRÍŽA.

Vážna Redakcia!

Prosím za láskavé uverejnenie nasledujúcich riadkov. Vzorový rychtár. Dňa 28. júna b. r. medzi Sv. Krížom a obcou Podhrad (Saskováralja) na ceste pod Ladomerskou horou nad lúkami „Laz“ menovanými postrelol Ondrej Janek podhradský rychtár p. J. L. učiteľa podhradského. Po pozdravení ho oslovil J. L.: Pán rychtár a' e ste mi dovezli to seno! nato mu rychtár odpovedal spurno, že čo by mu on seno vozil, že mu je nie nič dlžen. Ba áno ste dlžný árendu ani lanskoročná árenda neni vám je v poriadku — hovoril učiteľ. Nato vzorný tento p. rychtár pošiel pár krokov a začal učiteľovi nadávať: ty, čo lúpiš a zdieraš nás a našu obec, ty lump, ty korhel atď. . . Nato mu učiteľ odpovedal: Pán rychtár, nerozdávajte si svoje meno, bo i vás i mňa nie len obec naša, ale celé okolie dobre pozná. V tom sa rychtár rozbehol naspak, strašlivo zakľajúc uderil učiteľa pres prse, chytil za prse a treštil na cestu, na ktorej s brala napadané bolo ostré kamenie. roztrepal mu hlavu.

Vidiac tohoto v krvi a kričiacoho, zbadal, že neďaleko ľud na lúkach pracuje, zutekal jako Kain, čo svojho brata zamordoval. Ubitý učiteľ mu privolal: Nech vám to Pán Boh, a Pana Maria zaplatí!

Toto je už siedmy pád, čo tento vzorný pán rychtár na miestnom učiteľovi svoj hrdinský skutok previedol. Predoš e ťažko ubil Jána Janekov bratovho syna Annu Janek švagrinu 2 rázi, Jána Balážovho syna, Jozef Balážovu ženu Annu, Miša Urblika z Viesky kováča a spolu farského horára, ktorého v hore napadol a zbil.

Čo sa týka vzorného a mravného držania učiteľovho, tomu jako spomenuto, nielen obec (mimo rychtára, ale i celé okolie to najlepšie svedectvo vydá. On nielen jako učiteľ vzorný, nábožný, a vo viacerých náboženských spolkoch a III. rade sv. Františka vyniká, ale až jako i prirodoskumatel zvlášte v geologii krásne sa vyznačil, tak že „Magyarhoni geologiai intézet“ ho za svojho [dopisujúceho] úda vyvolil, a diplomom poctil, podobne c. kr. geol. ústav vo Viedni a Vlast. Muzeum na Morave za svojho dopisujúceho člena ho vyvolili a krásnymi diplomami poctily. Patričný učiteľ po preskúmaní lekárskom odovzdal vec pravotárovi potažne kriminálnemu súdu. Zvedaví sme, čo z toho vykvitne?

L'udák.

RAJEC (Trenčianska stolica).

Velactená Redakcia!

Dľa nariadenia zákona s roku 1876. menoslov voličov vyslanca do snemu krajinského na rok 1898. shotovený i v obci našej je vyložený ku verejnej prehliadke od 5-ho až do 25-ho júla. Prehliadnúc tento menoslov k mojému najväčšiemu podiveniu som zbadal, že sa tam veľmi mnoho takých mien nachádza, ktoré v Rajci nejestvujú a ktoré sú mne celkom neznáme. Hadám prišli k nám cudzinci predošlý rok, a hneď si vydobyli právo volebné? Nie! o tom nemáme vedomosti. Nasledovne iné nemôže byť vo veci, iba to, že zostavitelia a spisovatelia menoslovu strašne mnoho a hroziťanské chyby porobily, tak že ich aj slepý zbadá. V Rajci na rok 1898. je 110 voličov popisano, a spomedzi týchto 110 voličov 37. t. jest tridsadsmi voličia majú svoje ména chybné, prekruteno, spotvoreno vypísané, tak že človek len s pomocou menoslova na r. ky predošlé sa vyzná v tom, že kto schválne má byť.

Jedna tretina mien je chybné, prekrúteno vypísaná do menoslovu.

Pripomenúť ešte tu musím i to, že s toho menoslovu *Franc Nemcsek*, rajecký dekan a farár celkom je vynechaný. No! Veru je to pekný menoslov! Nezaslúži iné, iba to, aby sa prilepel na jednu rajeckú červenú kožu, a sa poslal do Parížu pre výstavu v roku 1900. vydržiať sa majúcu, aby celý svet poznal šikovnosť sostavitelov menoslovu rajec-kého.

Ján Rajecký.

OD ŽILINY.

Vážený pán Redaktor!

U nás niet konca kraja inkvisíciám a vyšetrovaniam. Akosi divno gazdovalo sa to na žilinskom ratúzi. Pán fôišpán každú chvíľu pribehne, nakukne a usilovno zametá, čistí na našom mestskom dome. Žilinský „ušiak“ už dávno kričal, reval, že je na našom ratúzi dakoľko takých prameňov, z ktorých len daktorí zasvätení a vyvolení páni občerstvenie a vačky ich dobré futro dostávajú. Našiel sa i akýsi Peter, ktorý bárs nie je apoštolom, predsa akoby kyjakom, alebo aspoň kyjaničkou bol udrel medzi to stádo, ktoré pri válovkú regálnych dôchodkov poriadno tučnelo.

Peter s kyjaničkou obrátil sa až na ministra, aby trošku vykefoval škutiny tučnejúceho stáda. Nastal krik. Stádo začalo kvíkať a krochkať, lebo bálo sa, že sa mu plný valov prevrhne. Petrov synák dostal štípendium, bárs ešte len do prvej klasy chodil v normalkach. Ale [a]ri ochotno udelené štípendium, ani pár pekných zlatých vtlačených do kyjan čky Petrovej, nebolo v stave pomôcť. Už bolo neskoro. Prišiel od ministra vyslaný účtovník a už viac týždni skúma ten regálny válovec, pri ktorom sa tak spokojno krmilo a mliaskalo.

Mangulice začaly uchodíť od válova. Ale jednu chytili, tá až na Čacu hcela zaskočíť, ale smutno posadila sa na zadnie nôžky a grúli nad prevrhnutým regalovým válovcom.

Páui meštania žilinskí oči otvárajú a čudujú sa prepodivnému tancu okolo regalového válova. Je to veru divný tanec, keď Peter brnká na basu, ušiak reve, z Peštu poslaný gajdoš gajduje, z Trenčína pri-

behne metla a mastí proti srsti naplašené stádo. Táto prepodivná muzika na našom ratúzi boľie hlavy zapríčinila i pánu hlavnému slúžnemu, ba že i pán vicišpán zapcháva si uši od tej peknej žilinskej muziky.

Kto by si to len bol pomyslel, že práve tí páni, ktorí pri ablegátskej voľbe tie špinavé násilensvá proti ľudovej strane použili, prinútení budú poníženo ufa-hovať sa od regálového válovca. Hej! Kde sú tie časy, keď sa licencie výmeru odobieraly, keď sa zá-stavy musely skrúcať a schovať na rozkaz tých man-gulíc, ktoré teraz tak smutno kvikajú nad prekotaným válovcom! Tak sa časy menia, tak tento svet beží.

Janko Mäsiar.

ZO SKALICE.

Veľactení Priatelia katolíci!

Známo Vám je, že o niekoľko dní bude voľba vo volebnom okrese katolíckom čachtickom, mian-skom a šťastinskom dekanáte na vyslanca do kat. au-tonomie. Jak veľmi je vážna táto otázka, to ste už počuli od mužov hodných dľa ducha Božieho čo ho-voja, že len vtedy môžeme úfať niečo dobrého, jestli si opravdivých mužov katolíckých vyvolíme a nie tak zvaných „dobrých katolíkov“ t. j. liberálov ináčej moderných pohanov, ktorí chcú sv. Cirkev uväzniť, ktorí špintajú tých, čo právo sv. Cirkve hája. Takýchto dobrých katolíkov my nechceme, lebo tí s čertom žijú. Naš vyslanec do autonómie, ktorého si chceme čo muža vážneho, opravdivého zastavateľa vyvoliť, je: veľkomožný pán Alexander *Chvalibogovský*, ritier a veľkostatár v Častkocvách v Nitr. stolici, ktorý je opravdivý a šlachetný muž dľa srdca Božieho, tohoto si zvolíme za našieho vyslanca. My pohanov nechceme, lebo pohania by pohanské poriadky uviedli, od čoho nech nás Pán Boh chráni! už nás dosť bi-čovali títo pohani, ech je tomu koniec. Tedy pozor! drahí katolíci ten holičský panák sa už preukázal jaký je katolíck pred niekoľko mesiacami, už ho dobre po-známe. S Bohom!
Ludomil.

Vyobrazenie.

Nieto utešenejšieho zjavu nad modliace sa malé dieťa. Keď tá samá nevinnosť složí svoje malinké ru-čičky a s očima k nebu pozdviženými začne svoju veľú modlitbu: nemožno je dojatie nepocítiť. Tento výjav k srdcu hovorí, srdca sa týka. Anjelmi sme zvykli modliace sa malé dieťky volať. A vskutku anjel je také malé dieťa, pretože jeho srdce je čisté, veriace, nepoškrvené ako jedného anjela.

Na našom obrázku dobrá matka učí svoje malé deti modliť. Ledvy staly hore tie malé defurce a ledvyže sa čisto obliekli, kolo seba ich shromažďí milá mamička, aby vzdali chválu dobrému Pánbožkovi za nočnú ochranu. Pred modlitbou niet fruštíka. Ktoré sa ale rádo a horlive modlí, to ku káve ešte na do-datok jeden sladký materinský bozk dostane.

Matky, čím prvej navyknúte vaše dieťky ku mo-dlitbe. Požehnanie prináša modlitba na nich a spolu i na vás.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame nazpät a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Do Žiliny: Vy tak myslíte, že »extra Žilina non est vita,« ale my bedáci tu celú krajinu nosíme na pleciah. — Do Skalice: Dľa žiadosti sme učinili — Hrachovište: To isté. — Do Malužny: Srdečne ďakujeme. — Do St. Turý, Jánovi Pollák, hodinár: »Krešťana« Vám týždenne poriadne posílame; hľadajte si ho len na pošte. — J. H., Alsó-Dombó pri Trnave: Keď pošlete vašu podlžnosť na »Krešťana«, aj iné Vám pošleme. — K. L. v Malackách: »Z krešťanskej ľud. knižnice« nemôžeme na naše útraty poslať; my sme dosť rozumne vyhlásili, že my len najmenej pätnásť kúskov tej rozprávky »Moje Srdce také: a tvoje je jaké?« môžeme franko poslať; veď či tá knižočka nie dosť lacná za 4 krajciare? — M. U., Veľk-Rippány: Bez-menné listy nemôžeme uverejniť. Páštípový riadok je piata čiastka šírky »Krešťana.« — Do Sebes-Kellemesu: S poštovou poukážkou (póstautalvány) sme len tých opomenúli, čo nepredpla-tili. — Do Novej-Bani: Vrele cítime v celej krajine voličov v novobaňskom okresi, ktorí na pána *Franca Tomora* dali svoje hlasy, lebo tento muž je verný katolíck, ktorý už mnoho trpel pre to, že neopustil sv. Cirkev a katolícké zásady. To je len taký »Oprav-dový« katolíck, kto druhého odporučal za kongressového vyslanca. — M. M., Košice: Chybujúce čísla sme Vám poslali; vec bude od terajška v poriadku. — Ján Nanáčik, v Bankách pri B.Štiavnici: Zadaťte prosbu rovno na Jeho Veličenstvo kráľa. Héthárs, Turlik S.: List ide. — Michal Sebeszt, v Lenartove, Šarišská: Aj my spolu s Vami vrele cítime Vašieho veľazasluženého pastiera. Za rozprávku ďakujeme. — Do Horného Vadičova: Prednášku sme s vďakom dostali; pre »Krešťana« je trošku dlhá. Zvolenie predmetu je šťastlivé, len Vy keby ste to mohli na polovičku zkrátiť. — A. H., v Hrabu-nicách: »Moje Srdce také; a tvoje je jaké?« sme Vám poslali. — Do Drahoviec: Lutujeme, avšak posudzovanie okresnej cirkevnej schôdzky korunnej nenie úlohou »Krešťana.« — Do Malaciek: Prosíme druhý raz dopisy prvej zasiať. — P. M., Dolné-Breznice: Prvý sošit »krešťanskej ľudovej knižnice« sme Vám poslali. — Strýco v Prešporku: 100 kusov sošitov z »krešťanskej ľudovej knižnice« Vám za 3 zl. 80 kr. po-šleme. — M. B., Silincsv Prešporskej: Ďakujeme; nuž veď to od Vás závisí, koho si zvolíte za rychtára. — Do Myjavy: Vitajte; my toho rehtorka obriadime, až na seba pozor nedá. — Hrub. Kapustice: V budúcom čísle.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unevanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví poš-tára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník úplne za darmo. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštove; direkciu. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osoh, že poštári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

HOSPODÁRSTVO.

Vývoz baranov. Vláda roľníckych záležitostí vydala obežník, v ktorom straniva odstránenia škody hospodárskeho obecnstva upozorňuje patričných, aby sa od vývozu nižej troch týždňov mladších barancov a kozliat skrze verejné upotrebenie zdržovali. Stalo sa totižto, že na viedeňské lichvacie trhy takých mladých a slabých barancov vozili, ktorí ešte k všeobecnému stroveniu upotrebiť sa nemôhli a preto ich tamejšie viedeňské patričné predstavenstvo odstránilo. Ináč na staniciach z tohto cieľu lichvu nakladajúcich či do Uhorska či do Rakúska takéto dobytok neprijmú.

Značenie liehvy. Vzhľadom na tú okolnosť, že značenie drieku liehvy s ohnivým železom cenu kože veľmi snižuje a následkom toho hospodári značnú škodu utrpia, minister orby nariadil, aby hospodárske obecnstvo upozorneno na škodlivosť tohto značenie, na zanechanie tohože povzbudené bolo a že aby na budúce statok na dôchovu plemenic a rožný dobytok jedlovského korunného pántva výlučne na rohách biľagovaný bol.

Dorábania rybizľového vína. Keď zavše nemáme pohodlnej príležitosti naše ovocie so ziskom predať, tu je čas, aby sme nasledujúcu radu chýrečného ovocinára Gustáva Ritera nasledujúcim spôsobom ovocné vína zhotovili: Zrelé ribizle vyprešujeme a dostanú šťavu s pridaním vody a cukru nechajme kysnúť. Ponevác v ribizľovej šťave je obyčajne 2.1%-ov kyseliny a 6%-ov cukrového obsahu, v dobrom víne ale je len 0.6%-ov kyseliny, tak je najmenej 18—30%-ov cukrovej zásoby zapotreby. Pri ribizľovom mušte obsah kyseliny s pridaním vody rozriedíme, po ktorom rozriedení horeznačenú zásobu cukru k nemu pridáme. — Pomer bude teda tento, jestli chceme stolové víno zhotoviť: k 1. litre šťavy dáme 2 litre vody a 600—700 gr. cukru, vtedy víno obsahovať bude 0.7%-ov kyseliny a 10—12%-ov liehu (špiritusu).

Žatva. Dľa zpráv k ministerstvu orby došlých žatevné práce sa všade už odbyvajú. Na Dolniakoch žito, raž ba niekedy i jačmeň už sožali a mlatba je v behu; na pravom a ľavom boku Dunaja na niektorých stranách tiež oprobavali mlatbu, ba i okolo Tisy až po vrchnú časť Zemplinskej stolice. Výsledky sú všeliake; úroda je prostriedna, taktiež i jakosť. Prostrednej a slabej jakovosti zbožia je viac, aby dobrej jakovosti. Príčinou tohto je,

že bolo zbožie na viac miestach poľahlé. — V jačmeni veľké škody porobila horúčosť a povichrica; na mnohých miestach je i ľadovcom a búrkou veľmi spustošený, horúčosť a povodeň poškodily jačmeňu najmä okolo Tisy, Maruše a Dunaja. Výsledok povedať nemožno, ponevác na mnohých miestach ešte mlatbu nezačali. — Ovos, v poslednom časi trochu upadol, avšak medzi slamenným obýlim sa ovos najlepšie vyplacia. Niekde už i ovos mlatia; zrno je väčším dielom uspokojujúce. — Strukoviny a zahradné siatiny dobre stoja od posledného dáždu. Konope a len dobre stoja. — Doháň chrobáci pustošia, i ľadovec mu poškodil. — Repové obýlie ešte prejde. — Zemiakom peronospora (kaziaca hubka) poškodila. Výhlady na hroznovú úrodu su miestami dobré, miestami slabé. — Ovocia je málo, a neskoré ovocie tiež slabú úrodu sľubuje.

Ako zo všetkých strán sveta zdefujú tohoročná úroda obýlna je veľmi slabá, ľod vľahnajšie o mnoho horšia. Cena zbožia a tak i múky veľmi postúpila a môžeme čakať ešte vyššie postúpenie, lebo v Amerike a v Rusku, zkadial sa najviac obýlia dováža, bola úroda veľmi slabá.

Skladanie mokrej krmu. Na sladko vyparenú zelenú krmu následovne zhotovujeme. Na spodok kozla asi vo výške 50 cm-ov položíme slamu. Šírka kozla nech je na 4 metre, výška tiež toľká, dĺžka dľa ľúbosti. Táto totižto závisí od zásoby skladať sa majúcej krmu.

Teraz bočnú stenu mu zpravíme zo slamy vo hrubosti 50 centimetrov, s obročiením, a do tohto hniezda vložíme zelenú krmu, ktorá môže byť ďatelina, lucerna, ovsenná-bukva. Slamennú vrstvu vo dvoje sohneme a dobre pošliapeme a spojíme s mokrou krmou. Keď sme krmu na 3 alebo 4 metre vysoko vyložili, na to pozorujeme, aby mala vrch plochý a nie hrbatý, ponevác vtedy nebude tlacenie rovnaké. Keď sme s tým hotoví, vrch mu hrubo so slamou zakryjeme a hneď zemou zasypeme v hrubosti asi 20—30 centimeirov. O pár dní keď kozol upadnú, ešte viac zeme naň položíme, tak, aby zemová vrstva na ňom 50—60 centimetrová bola. Dľa zkusenosti môžeme nie len mokrá ale i vodnú krmu takto uložiť, avšak hneď, pokiaľ neseschla.

Pri tomto spôsobe musíme i na to dbať, aby zem na vrchu kozla vždy bola a aby sa tam povetrie a dážďová voda ku krmu nedostaly.

Za 6—8 dní krma sa vyparí, barvu bude mať zeleno-žltú, vôňu príjemnú. Dobytok ju chutno trávi.

Vrele prosíme čtených spolupracovateľov a dopisovateľov „Kreštan“-a, aby ráčili dopisy v nedeľu alebo pondelok poslať, ináč nemôžeme ich uverejniť v najbližšom čísle.

Knižná polica.

„Herkó Páter“ týždenník stojí na celý rok 2 zl.; a vychádza na 16, tu na 8 stránach. Jediný katolícky žartovný časopis. Veľmi vrele ho odporúčame. Redakcia „Herkó Pátra“ Budapešť, Csömöri ut 123.

Kreštanská ľudová knižnica.

P. t. cirkevným a svetským čitateľom v láskavu vedomosť prinášame, že my pre náš ľud vzhľadom lacného a dobrého čítania s časom na čas kreštanske a ľudové rozprávky vydávať budeme dľa vzoru tých ľudových knižočíek (malých sošitov) a zčiasťky týchže preklad, ktoré vo vydání Sv. Stefanského Spolku v milión výtiskoch medzi ľudom rozšíreno kreštanské zmyšľanie pestujú, zlého smeru alebo sprosté jarmočné výrobky vytvárajúc, osožnú zábavu poskytujú, kreštansko-náboženské presvedčenie nášho ľudu osilňujú, telo i dušu sošľachťujú a takto náš ľud v dobrom upevňujú.

Prvý sväzok už vyšiel z tlače. Cena sošitku 4 krajciare; pri 15 výtiskoch poštové útraty my snášame. K dostaniu v tlačiarni Svätého Gerharda, Budapešť, VIII. Práter u. 44.

Úctivo vyzývame teda skutočných priateľov kreštanskej veci, obzvláštne prevelebných pánov prevelebných ráčte tento podnik dľa Vašej možnosti napomáhať a ľudu ho ochotne a vrele odporúčať, že by sme časom celú obšírnu kreštanského smeru knižnicu pre náš dobrý ľud slovenský zariadiť môhli.

Obchodné zprávy.

1. Zboží: Pšenica 11.50—12.15 zl. Raž 8.55—8.60 zl. Jačmeň na krm 4.40—4.50 zl. do pálenie 5.80—5.80 zl. na várku 6.50—8.00. Oves: 5.80—6.20. Kukurica: 4.80—4.85. Proso: 5.35—5.75. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno 06.00—00.00. Konečné semeno: 06.50—00.00.

3. Strova: Veľká biela flúza 6.50—7.50; tmavá 6.00—0.00 okruhlá: 8.00—8.25, tarkavá 6.00—6.40. Šošovica 26.00.30.00. Hrach 8.50—09.50. Čistý 13.50—20.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 23—24. Burgyňa 1.80—2.00. Čibuľa 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 170—2.30. Slama. Na poštielanie: 1.40—1.50. Žup 1.80—1.80.

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní ladiak 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovedeno bolo: asi 828 hospodárskych volov; 504 dojných kráv. Následovné boly ceny Výborná pára volov do jarma do 300—340 zl. Dojné kravy: za jeden kus 060—080 zl. Trh na ovce: Dovedeno bolo 1019 kusov oviec. Ceny: 12.50—15. zl. za páru, a 14—15 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilograma 14—17. V salašoch 0000 kusov bolo umiestneno.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl. Vozk 164—165. Vajcá 44—45. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—100 mc. Slanina 50.00—51.50, udená 55—00.56 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. teryc 135—156

10. Kraviny vrázkované 165—175.

11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

OZNAMY
PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE
LEN VYDAVATEĽSTVO
„KREŠTANA“
PRIJIMA.

TLAČIAREN

„SVÄTEHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskými písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlače týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. knazstva a obeených predstavenstvá na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

Papier makulatúrový

je k dostaniu u nás; metrický cent stojí 6 zl. 50 kr.

RETAY a BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkev. náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

— „BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“ —
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy ciboria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, s svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokolvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny, príhodne vzory.

Veľbným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetké cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hred sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky splácováce.

Kus týchto 12 stranových knížoček so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakéhokolvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme veľbných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.